INTERNATIONALE SCHELDEDAGEN
JOURNÉES INTERNATIONALES DE L'ESCAUT
INTERNATIONAL SCHELDT DAYS

Leon Dhaene

Tel. +32 473 642 249
Mail: leon.dhaene@isd-jie.org

Vlissingen, 2 september 2026
Auteur: Leon Dhaene – Voorzitter n²water

PFAS: gezondheidsrisico's, vervuiling in Zeeland en rond Antwerpen, de Schelde en de documentaire "Niet Pluis"

1. Hoe schadelijk is PFAS voor de gezondheid?

PFAS (per- en polyfluoralkylstoffen) is een verzamelnaam voor een groep van meer dan 6.000 synthetische chemische stoffen, die sinds de jaren vijftig op grote schaal worden gebruikt in producten zoals antiaanbakpannen, blusschuim, waterafstotende kleding, cosmetica en voedselverpakkingen. Het kenmerkende en tegelijk problematische aan PFAS is dat de stoffen nauwelijks of niet afbreken in het milieu, vandaar de bijnaam "forever chemicals", en zich opstapelen in de bodem, in het water en uiteindelijk in het menselijk lichaam.

Volgens het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) worden PFAS in verband gebracht met een reeks gezondheidseffecten: een verminderde werking van het immuunsysteem (waaronder een lagere respons op vaccinaties, het best onderbouwde effect), een verhoogd cholesterolgehalte in het bloed, effecten op de lever, en een verhoogd risico op nier- en testiskanker. Het Internationaal Kankeronderzoeksbureau (IARC) classificeerde PFOA in 2023 als kankerverwekkend voor de mens (groep 1), en PFOS als mogelijk kankerverwekkend (groep 2B).

EFSA heeft in 2020 een gezondheidskundige grenswaarde (Tolerable Weekly Intake) vastgesteld van 4,4 nanogram per kilogram lichaamsgewicht per week, voor de som van vier veelvoorkomende PFAS-stoffen (PFOA, PFOS, PFNA en PFHxS). Dit komt overeen met een bloedwaarde van ongeveer 6,9 nanogram per milliliter. Uit bloedonderzoek blijkt dat een aanzienlijk deel van de Europese bevolking, en vooral jonge kinderen, deze grenswaarde overschrijdt.

Leon Dhaene

Tel. +32 473 642 249
Mail: leon.dhaene@isd-jie.org

2. Enkele voorbeelden van PFAS-vervuiling rond Antwerpen en in Zeeland

Zwijndrecht (bij Antwerpen, België) — ontdekt juni 2021

Bij graafwerken voor de Oosterweelverbinding, de grote infrastructuurwerf ten noorden van Antwerpen, ontdekten aannemers in juni 2021 massale PFAS-vervuiling (met name PFOS) in de bodem rond de voormalige 3M-fabriek in Zwijndrecht. Het vervuilde gebied bleek zich uit te strekken over een straal van circa 15 kilometer. Omwonenden kregen het advies geen zelfgekweekte groenten of eieren van eigen kippen meer te eten en kinderen niet in vervuilde aarde te laten spelen. Later bleek dat de Vlaamse overheid, op basis van rapporten van toxicoloog professor Tytgat (KU Leuven), reeds sinds 2017 op de hoogte was van de ernst van de vervuiling, zonder dat dit destijds publiek werd gemaakt.

Westerschelde (Zeeland), beïnvloed door Chemours Dordrecht — ontdekt oktober 2022

De PFAS-vervuiling van 3M in Zwijndrecht bereikt via de Schelde ook de Nederlandse Westerschelde in Zeeland; het water is er inmiddels zo ernstig vervuild dat de provincie Zeeland adviseert geen zelfgevangen vis, mosselen, oesters of kokkels meer te consumeren. Bijkomend werd in oktober 2022 door milieuchemicus Chiel Jonker, in het kader van onderzoeksjournalistiek programma Zembla, een zorgwekkende ontdekking gedaan in PFAS-meetdata van waterschap Rivierenland nabij de chemiefabriek Chemours (voorheen DuPont) in Dordrecht, vlak bij de grens met Zeeland en rechtstreeks verbonden met de Westerschelde. Er werden extreem hoge concentraties GenX en PFOA aangetroffen, hoger dan Jonker ooit eerder in oppervlaktewater had gezien. Mede daarom startte het RIVM vanaf 2026 een tweejarig gezondheidsonderzoek bij omwonenden van zowel Chemours als de Westerschelde.

3. De documentaire "Niet Pluis"

"Niet Pluis" is een Nederlandse documentaire van filmmaakster Arieke van Liere (Middelburg) en DDE - Video Agency, hun allereerste gezamenlijke documentaire. De film vertrekt vanuit een persoonlijke ontdekking: de drie Zeeuwse hobbykippen van Van Liere (Brownie, Sproetje en Poepie) blijken PFAS-houdende eieren te

Leon Dhaene

Tel. +32 473 642 249
Mail: leon.dhaene@isd-jie.org

leggen. Met hun baasje als "woordvoerder" gaan de kippen op zoek naar een antwoord op de vraag of hobbykippeneieren nog veilig te eten zijn, een vraag die des te dringender is sinds het RIVM sinds 2025 adviseert om geen eieren van hobbykippen meer te eten.

De zoektocht voert de kijker langs een Zeeuwse kippenboer, een toxicoloog van Wageningen University & Research, een bezorgde burger met verhoogde PFAS-waarden in haar bloed, een klokkenluider van Chemours, de Zeeuwse Milieufederatie, de provincie Zeeland en het industrieterrein van 3M en Chemours. Tijdens de interviews serveert Van Liere haar geïnterviewden zelfgemaakte PFAS-eiersalades en omeletten, waarmee een onzichtbaar probleem plots confronterend tastbaar wordt gemaakt. De voice-over wordt ingesproken door natuurfilmer en Gouden Kalf-winnaar Ruben Smit. Opvallend is dat de documentaire mede tot stand kwam via crowdfunding en een oproep op sociale media, die honderden hobbykippenhouders uit heel Nederland beelden van hun kippen deed insturen.

De film is geselecteerd voor "Zeeuws Licht", de competitie voor films van Zeeuwse makers tijdens het filmfestival Film by the Sea in Vlissingen, waar de première gepland staat voor september 2026. Nadien is de intentie dat Omroep Zeeland de documentaire uitzendt.

VOORSTELLING

"Niet Pluis" – Film by the Sea.

Pathé Vlissingen – Zaal 1, Spuikomweg 1, Vlissingen.

- Donderdag 17 september 2026 om 19u30.
- Zaterdag 19 september 2026 om 14u30.

Niet pluis | Film by the Sea

Leon Dhaene

Tel. +32 473 642 249
Mail: leon.dhaene@isd-jie.org

MEER INFORMATIE OVER PFAS

RIVM. *Vragen en antwoorden over PFAS*. https://www.rivm.nl/pfas/vraag-antwoord

RIVM. *Risico's PFAS voor gezondheid en milieu*. https://www.rivm.nl/pfas/risicos-pfas-voor-gezondheid-en-milieu

RIVM. *Vragen en antwoorden over te veel blootstelling aan PFAS (EFSA-grenswaarde).* https://www.rivm.nl/pfas/vraag-antwoord/efsa

RIVM. *Gezondheid en PFAS rond Chemours Westerschelde*. https://www.rivm.nl/pfas/gezondheid-en-pfas-rond-chemours-westerschelde

GGD ZEELAND. *PFAS en gezondheidsrisico's*. https://www.ggdzeeland.nl/pfas-en-gezondheidsadviezen/pfas-en-gezondheidsrisicos/

VLAAMS PARLEMENT. *Onderzoekscommissie PFAS-PFOS (23 juni 2021 - 30 maart 2022).* https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/plenaire-vergadering-en-commissies/commissies/onderzoekscommissie-pfas-pfos-23

OVAM. *3M-dossier Zwijndrecht*. https://ovam.vlaanderen.be/3m-dossier-zwijndrecht

PFAS kaartVlaanderen.be. *3M Zwijndrecht en PFAS: tijdlijn van vervuiling tot rechtszaak.* https://www.pfaskaartvlaanderen.be/blog/3m-zwijndrecht-pfas-tijdlijn-vervuiling-rechtszaak

ZEMBLA / BNNVARA. *Dit is ons dossier over PFAS.* https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/dit-is-ons-dossier-over-pfas

ZEMBLA / BNNVARA. *Plassen en sloten in wijde omtrek Chemours-fabriek zwaar vervuild met PFAS*. https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/chemours-dupont-pfas-pfoa-vervuiling-verspreiding

BINNENLANDS BESTUUR. *PFAS-onderzoek gestart bij Chemours en Westerschelde*. https://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/pfas-onderzoek-gestart-bij-chemours-en-westerschelde

PFAS kaartNederland.nl. *PFAS in Zeeland: de Westerschelde als vergaarbak.* https://www.pfaskaartnederland.nl/blog/pfas-zeeland-westerschelde

GOFUNDME (Arieke van Liere). *NIET PLUIS! Documentaire over PFAS in hobbykip-eieren*. https://www.gofundme.com/f/niet-pluis-documentaire-over-pfas-in-hobbykipeieren

MIDDELBURGSE VEERSCHE BODE. Hobbykippen maken filmfestivaldebuut bij Film by the Sea. https://www.middelburgseveersebode.nl/nieuws/algemeen/174212/hobbykippen-maken-filmfestivaldebuut-bij-film-by-the-sea-nooi

VLISSINGSE BODE. Hobbykippen maken filmfestivaldebuut bij Film by the Sea (voice-over Ruben Smit, landelijke tour). https://www.vlissingsebode.nl/nieuws/algemeen/174216/hobbykippen-maken-filmfestivaldebuut-bij-film-by-the-sea-nooi